

האור והחשך 30 הנמשכים אחד יושרם והקפם סביב הארץ 31, וכמו שאם ינוח הלב כהרף עין ימות האיש ויבטלו כל תנועותיו וכל כחותיו, כן אלו ינוחו הגלגלים יהיה בו מיתת העולם בכללו ובטול כל מה שבו, וכמו שהחי הוא חי כולו בתנועת לבו אף על פי שבו אברים נחים לא ירגישו, כעצמות והאליל 32 וזולתם, כן זה המציאות כלו הוא איש אחד חי בתנועת הגלגל, אשר הוא כדמות הלב מבעלי הלב, ואע"פ שבו נופים רבים נחים ומתים, הנה כן צריך לך שתצייר כל זה הכדור איש אחד חי מתנועע בעל נפש.

1234567

ז. ודע, כי זה שאמרנוהו כלו מדמות העולם בכללו באיש מבני אדם, לא מפני זה נאמר באדם שהוא עולם קטן, כי זה הרמיון כלו נמשך בכל איש מאנשי בעלי חיים השלם באבריו, שלא שמענו כלל אחד מן הראשונים אמר כי התמור או הסוס עולם קטן; ואמנם נאמר באדם זה מפני הדבר שיוחד בו האדם, והוא הכח המדבר, ר"ל השכל ההיולאני, אשר זה הענין לא ימצא באחד ממיני בעלי חיים זולתו. ובאור זה כי כל איש מאנשי בעלי חיים לא יצטרך בהמשכת מציאותו אל מחשבה והשתכלות והנהגה, אבל ילך ויעשה לפי טבעו. — אמנם האדם לבד אילו ישוער איש ממנו לבדו, נמצא שיהיה נעדר ההנהגה ושב כבהמות, היה אוכל לשעתו, ולא היה מתקיים אפילו יום אחד אלא במקרה, ר"ל שימצא במקרה דבר יזון בו; והוא בעבור שמונותיו אשר בהם עמידתו צריכים אל מלאכה והנהגה ארוכה, לא תשלם אלא במחשבה והשתכלות בכלים רבים ובאנשים רבים יתייחד כל אחד מהם בעסק אחד, ולזה הוא צריך למי שינהיגם ויקבצם עד שיסודר קבוצם וימשך להעזר קצתם בקצתם. — ומפני זה נמצא בו זה הכח הדברי, אשר בו יחשוב ויסתכל ויעשה ויכון ויזמן במינים מן המלאכות מזוניו וכו' ולבושו ובו ינהיג כל אברי גופו עד שיעשה מהם הראש מה שיעשה, ויתנהגו האברים אשר תחת יד האברים הראשיים במה שיתנהגו. ובעבור זה אילו דמית בנפשך אחד מבני אדם נשלל זה הכח, מונח עם הכח החיוני לבד, היה אוכל לשעתו. וזה הכח נכבד מאד, יותר נכבד מכל כחות בעלי חיים.

(שם, שם)

ח. והתבונן איך מנו „נשמותן של צדיקים ונשמות ורוחות שעתידין להבראות“ 33 ומה נכבד זה הענין למי שיבינהו, כי הנשמות הנשארות אחר המות אינה הנשמה ההוה באדם, כשיתהוה, שזאת ההוה בעת התהוותו 34, היא כח ההכנה לבד, והדבר הנבדל 35 אחר המות הוא הדבר המניע בפעל, ולא הנשמה גם כן ההוה הוא הרוח ההוה, ולזה מנו בהוות נשמות ורוחות; אמנם הנבדלות הם דבר אחר לבד.

(שם, שם פרק ע')

30 שחם סבת חתויה והחפסר.

31 כשהשמש הוא ביושר על הארץ ואז ימשך האור וכשהשמש מקיף הארץ תחת האופק ואז ימשך תחושך. (אפודי).

32 גיד הצואר והשדרה? ובתרגומו של אלחריזי: ועצמות הרכים.

33 חכמים במאמרים: „ערבות — שבו צדק ומשפט וצדקה, גנוי חיים וגנוי שלום וגנוי ברכה ונשמתן של צדיקים ורוחות ונשמות שעתידין (להבראות) (חגיגה י"ב, ע"ב).

34 = „חשבה המצויה בו בשעת היותו“ (תרגום אלחריזי).

35 = הנבדל ממנו אחרי המות הוא השכל הנקנה, וזהו „נשמתן של צדיקים“ („הנבדלות“), כנגוד ל„נשמות“ החיות, ובנגוד לכוחות שגם הן „תוות“, כלומר כלות ונפטרות, ואינן נצחיות.